

Hjortspringbådens Laug Spydskafter 6.03.1.4

Ib Stolberg-Rohr
Hjortspringbådens Laug.

Spydskafter

Medlemsmappen, nr. 6.03.1.4

© Hjortspringbådens Laug, Dyvigvej 11, Holm, 6430 Nordborg. 2023.

Indhold

Hjortspringbådens Laug Spydskafter 6.03.1.4.....	i
Indledning.....	1
Formål.....	2
G. Rosenbergs beskrivelse.....	2
Spydspidser.....	2
Spydstager.....	3
Kapitel 2 Spyd- og lanseskafter.....	5
Spyd- og lansespids.....	6
Opmåling af døllens hulrum.....	6
Stager.....	6
Stagespids.....	6
Stage 193, lansen.....	7
Stage 301, kastespyd.....	7
Fastgørelse af spydspids.....	7
Sikring af forbindelsen.....	7
Lansen.....	8
Kastespyd.....	9

Indledning

Formål

I dette skrift beskrives fremstillingen af skafter til en lanse og et spyd. Disse skal bruges til at bevæbne vores kriger i udstillingen. Bevæbningen består af et skjold, en lanse og et spyd.

G. Rosenbergs beskrivelse¹

I Hjortspringfundet, p. 43 beskrives de forskellige typer af lanse- og spydspidser; der er valgt nr. 350, type γ , som en lansespids og nr. 494, type δ , som spydspids.

Skafterne er beskrevet i Hjortspringfundet, p. 45, her er valgt det længste nr. 193, ca. 1,97 m, som skaft til lansen og nr. 301, ca. 1,35 m, til spyddet.

Spydspidser

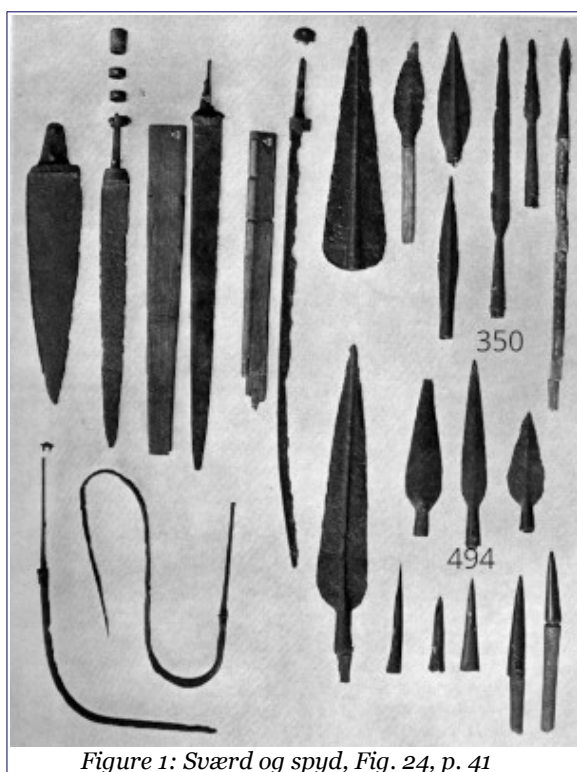

Figure 1: Sværd og spyd, Fig. 24, p. 41

Type γ : 350

"Fig. 24 (i Hjortspringfundet). Slanke, med lang Dølle udenfor Bladet. Den indtil 12,0 lange Dølle er enten skarpt afgrænset ved Bladets Rod (nr. 350 på figure 1) eller fortsætter som en lav Rygning gennem Bladets Midtlinie.

Formen forekommer i 8 Eksemplarer, hvoraf de 4 er over 20,0. [...]"

Type δ : 494

"Fig. 24 (i Hjortspringfundet). Brede, uden eller med kun svagt fremtrædende ryglinie midt gennem Bladet, og uden for dette en kort Dølle (nr. 494 på figure 1)

Den største Bladbredde, indtil 6,2, er oftest nær Dølleenden. Længede indtil 36,5. [...]"

1 G. Rosenberg: *Hjortspringfundet* af G. Rosenberg, Nordiske Fortidsminder, III. Bind. 1. hefte, 1937

Spydstager

Her beskrives kun de to spydstager, der er brugt til fremstillingen af de to stikvåben.

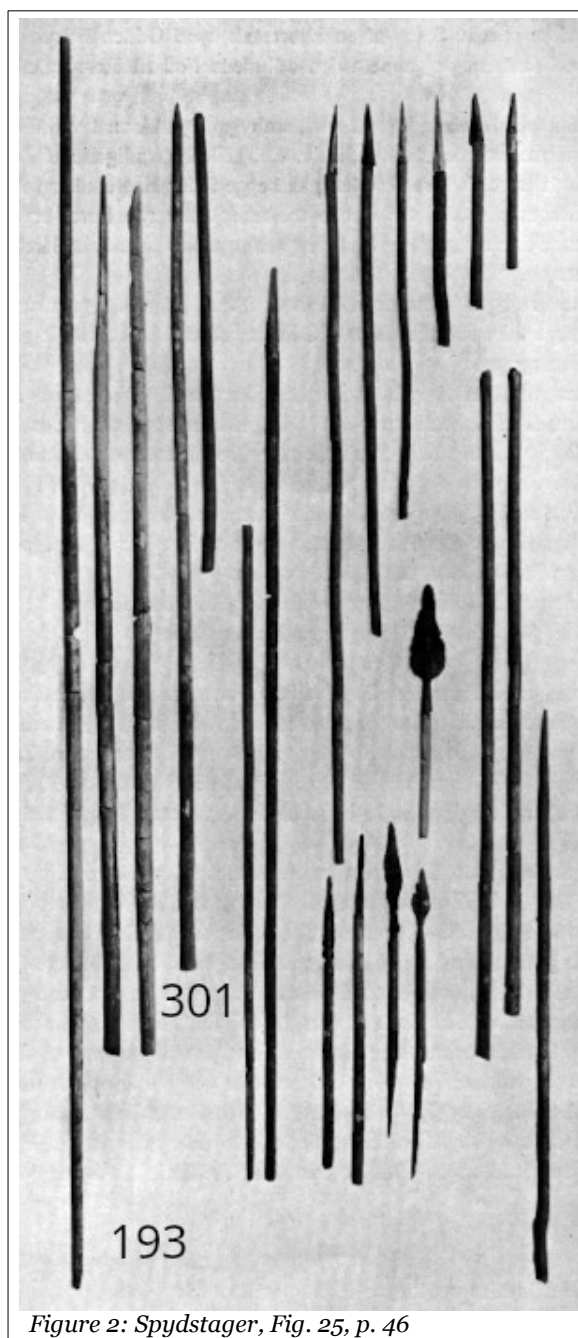

Figure 2: Spydstager, Fig. 25, p. 46

Stage 193

”De længste fundne Stagestykker. Afbrudt ved begge Ender, er:

193. *Et 1,97 m langt Stykke af en rund Spydstage af Ask, sammensat af 15 Brudstykker. Tykkelsen er ved Midten 2,5 cm, jævnt aftagende mod begge ender, til 1,8 og 1,7 cm. Brudet ved den tyndere Ende er retvinklet o hidrører fra ny Tid, ve den tykkere Ende er der et 2 cm langt og afspaltet, frembragt i Oldtiden. Spydspidsen og et kort stykke af Stagen er sandsynligvis ved Henlæggelsen afbrudt her. Det er Fundets største Stagestykke. Den fuldstændige Stage kan næppe have været en fuld Meter længere. [...]”*

Stage 301

”Et 1,35 m langt, af 24 Brudstykker sammensat Stagestykke af Ask, ved den ene, retvinklet afbrudte, Ende 2,6 cm tykt, jævnt aftagende til 1,7 cm ved den anden Ende, som er forsynet med en 3,0 cm lang kegleformet Spids, passende til Døllen af et Spydblade af Jern. Sidsen er ved Keglens Fod skarpt nedskåret til et Tværmaal af 1,4 cm, og i den sidder en Tap, som m har fastholdt Bladet. [...]”

Kapitel 2

Spyd- og lanseskafter

Spyd- og lansespids

Disse er for længe siden fremstillet af vores smedegruppe. Jeg har ikke fundet dokumentation for, at de valgte spids er de nævnte numre, men de ligner og har ca. de rette dimensioner. Der bliver ikke, i dette skrift, redegjort for fremstillingen af spidserne.

Der findes dokumentation for fremstillingen på vores hjemmeside².

Opmåling af døllens hulrum

For at fremstille en så præcis spids på skafterne, er det nødvendigt at opmåle det indre af døllerne.

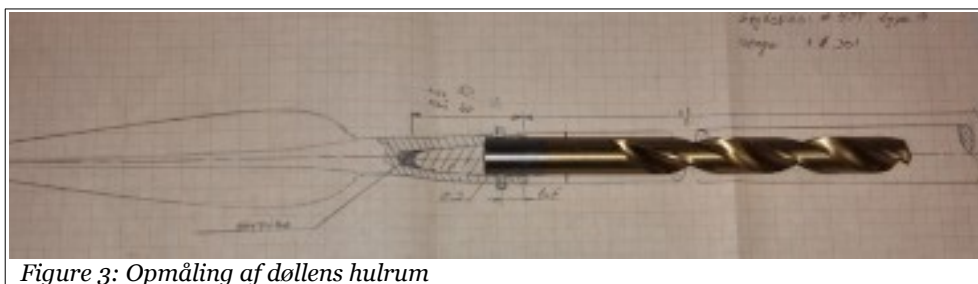

Figure 3: Opmåling af døllens hulrum

Først optegnes spidsens ydre omrids på et millimeterpapir i størrelsen 1:1. Ved hjælp af en række spiralbor i størrelser fra Ø13 mm og nedefter, som anbringes i døllens hulrum, måles dybden, se figur 3. Herefter afsættes dybden og diameteren på millimeterpapiret for de valgte bordiameter. De herved fremkomne punkter forbindes med hjælp af en kurveskabelon.

Det er nu muligt at måle på tegningen og derudfra fremstille spidsen på spydskaftet.

Stager

De fundne stager var af asketræ. Da vi ikke ønskede at fremstille skafterne fra hele træstammer af ask, blev der valgt at købe rundstokke af passende længde og diameter. Der blev valgt rundstokke af fyrretræ (askestokke er meget dyre og fandtes ikke på Als) og spydstagerne skal kun bruges til fremvisning.

Stagespids

Rundstokken har en diameter på 25 mm. I den ene ende formes en spids til døllen på lansespidsen: der skæres en kvadratisk spids med en kantside svarende til døllehullets yderste diameter. For hver 10 mm nedskæres den resterende spidslængde til et kvadrat med den tilhørende kantlængde, dette gøres indtil døllens dybde er nået. Herved fås en række ”stablede” mindre og mindre kvadratiske klodser.

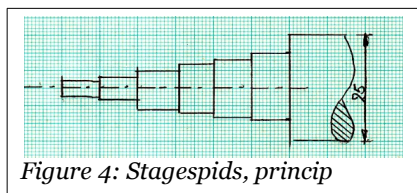

Figure 4: Stagespids, princip

De kvadratiske klodser gøres 8-kantede, hvorefter kanterne jævnes, således at der fås en form, der tilpasses døllens form. Døllens hulrum er ikke præcis cirkulært, men spidsen skal passe bedst muligt.

Når stagespidsen er tilpasset, aftegnes døllens ydre diameter på stagen.

2

Hjemmesiden:

[...] [/rekonstruktioner/hjortspringbaaden/vaaben/spyd-og-svaerd](#)

og i Medlemsmappen:

[...] [/lauget-da/medlemsmappen](#): Rapporterne: 6.03.1, 6.03.1.1 og 6.03.1.3

Døllens godstykkelse er ikke ensartet hele vejen rundt, så døllens længdesøm markeres på stagespidsen, så bladet senere kan orienteres korrekt.

Stage 193, lansen

En lanse er et nærkampsvåben.

Det er den længste af stagerne og skal bruges som lanse. Målene fra Rosenbergs beskrivelse følges bedst muligt, men tilpasset vores lansespids (# 350), specielt med hensyn til døllens ydre diameter.

Denne stage er ca. 1.970 mm lang og har sin største diameter (Ø 25 mm) over en længde af 90 mm på midten. Diameteren ved døllen er tilpasset denne og den anden ende er Ø 17 mm.

Stagen høvles først konisk og kvadratisk i de to halvdele, med den største diameter på midten, derefter 8-kantet og afrundes og glattes.

Stage 301, kastespyd

Denne stage fremstilles efter samme metode, som # 193, men tilpasset spydspids # 494. Stagen er 1.350 mm lang og er konisk hele vejen fra den frie ende, Ø 25, og til døllens ydre diameter, Ø 17.

Fastgørelse af spydspids

Metoden for fastgørelse af spydspidsen til skaftet er ens for begge spyd.

For at sikre en god og stabil forbindelse mellem spydspids og skaft, limes skaftspidsen og døllen med en harpiks-oksefedtblanding, 25%. Harpiksen opvarmes i vandbad indtil blandingen er tilstrækkeligt flydende. En passende mængde af harpiksblendingen anbringes i døllen og spydskaftet presses ind i døllen. Den kan ikke komme helt ind, fordi harpiksen er begyndt at stivne, så døllen opvarmes med en varmluftblæser og skaftet presses helt i bund. Der sikres at overskydende harpiks ikke klæber til skaftet.

Sikring af forbindelsen

Alle spydspidser i Hjortspringfundet havde et hul gennem døllen nær enden og enkelte spydspidser havde stadig et stykke af stagen intakt og med en stift gennem omtalte hul.

Vi har en lille samling af 4 mm stifter til brug for denne sikring.

Vi har låsestifter både af messing og af stål, til spyd / lanse, beskrevet i dette skrift, er der brugt messing. Længden af vores stifter passer til lanssen, men er for lange til spyddet.

En stift blev afkortet og der blev fremstillet en ny rille i den berørte ende ved hjælp af en boremaskine og en rund nålefil, da vi ikke har en metaldrejebænk.

I døllen blev der boret et Ø 3,9 mm hul gennem dølle og skaft, sådan at hullet er i spyd-bladets plan. Derefter blev hullet boret op til Ø 4 mm, men kun i døllen og derefter blev stiften presset gennem hullet. Det 3,9 mm hul i skaftet sikre at stiften sidder godt fast, rillerne i stiften medvirker også til denne fastholdelse.

Lansen

Figure 6: Lansespids

Figure 7: Nærbillede af bagsiden

Bagsiden af skaftet er mærket med Rosenbergs nummerering af henholdsvis skaftet, 193, og spydspids, 350 γ.

Kastespyd

Figure 8: Kastespydspids

Figure 9: Nærbillede af bagsiden

Bagsiden af skaftet er mærket med Rosenbergs nummerering af henholdsvis skaftet, 301, og spydspids, 494 δ.

